

Platbook 1. Columns

Wim Kuipers

bron

Wim Kuipers, *Platbook 1. Columns*. Uitgeverij TIC, Maastricht 2008

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/kuip018plat02_01/colofon.php

© 2013 dbnl

Woveur dit Platbook

Woveur? Daoveur, en gank noe sjpele. Klein kienjer mótte neet alles weite wille.

Zoeget höbbe hóngerde luuj toegeblaf gekrege. Vreuger dan - vreuger wie allein later baeter woor. Ein verklaoring (daoveur) veur dit book.

Wie 't tiedsjrif van Veldeke sjtopde, deej zich de vraog veur: wo kónne sjrievers noe nag get van zich laote laeze? Angere zagte: waem haet nag zeel veur de literatoer in 't Limburgs? Alles waat me zuut, leus of in de bös krieg geit euver beuk, dichters en sjrievers in 't Hollesj. Köp deje zich biejein. In ein vergadering mit Leo Benders van 't Huis voor de Kunsten Limburg, Lei Pennings van Veldeke Limburg, Paul Weelen van de Stichting LiLiLi en Wim Kuipers van de werkgroep AGL keem droet det 't Huis voor de Kunsten Limburg in Remunj waal get zoog in ein serie beukskes mit nuuj wirk van sjrievers in 't Limburgs. Sjtaek de vaan oet, mae wach nag mit de champagne, den wie 't wiejer geit zit nag in wiej zek. Dit is in jeder geval beukske EIN.

't Idee veur ei beukske mit columns is van Paul Weelen van oetgaeverie TIC, de oetgaeverie die zoegt gans allein de literatoer in 't Limburgs op de bein hilt.

Woveur columns? Nou: die wore nag minkes dao in de mier es óngerhawve maeter beuker van de LiLiLi-reeks van TIC. Det mót verangere. Wen in 't Limburgs Literair Lexicon breid gesjreve waert euver eine columnis dae in Numwaege gebaore is, en ei laeve lank al in Amsterdam woont, vandao veur ein Róterdamse gezet sjtökskes sjrief euver Ajax en det zien vrouw mier veur de Roje is wie hae, dan vreug de Limburgse literatoer veur columns.

Columns in 't Limburgs, waat anders, en: meininge euver det Limburgs. Woveur sjriever sjriever in 'die gemachte taal' (criticus Ben van Melick, d'n insigste dae waat in die taal gesjreve waert serieus nump)? Is det gesjrief waal neudig? Wie lestig? Guf det sjriever plezeer? Gooddoons?

Neet alles kónne veer hiej en noe opdene. 't Guf mier vraoge euver de Limburgse taal en literatoer es geldj daoveur. Mae waem wit.

Wim Kuipers

Pierre Bakkes

Is in 't Limburgs sjrieven ónzin?

Mie moder is mit Limburgs sjrievie begós, vreuger bie ós helm. Gewuuen veure voes weg. Zónger les! De breekkes die veer kinjer of pap oppen aanrech vónje daen inkele kieër det zie neet aan 't hoes waas es veer heim kome, woren in 't plat.

‘Ich bön nao moder. Kómp mich neet nao! Mam.’

Dökker hóng e breekken oppe achterdeur mit drop: ‘De sleutel lik wo d'r altied lik. Mam.’

Mam sjreef de winkelbreekkes ouch in 't plat. Zie haw mer éín raeje: ‘Ich sjrief toch neet in 'n anger taal nao michzelf!’ Es veer dao get in 't Nederlands op zatte, kós zie det zoeagenaamp neet laeze. Det waas inne fieftiger jaore...

Woróm mótte modern miense anno 2008 in 't Limburgs kónne laeze en sjrievie? 't Is toch allein meh lestig óm det onnag te lieëre, naeven 't laezen en sjrieven in 't Nederlands!

Toet veur dertig jaor trök kós se bekans nörges Limburgs lieëre sjrievie. Cursusse goof 't allein mer in Mestreech. Ich höb mich in daen tied, rónj 1980, waal 'ns aan 'n sjatting gewaog van wiewäöl Limburgers häör modertaal zówwe kónne sjrievie. Ich dach det d'r det op det moment tösse de twieë- en driedoezjendj zówwe zeen. Op 'n klein miljoen Limburgers vónj ich det belachelik min. Die paar die det kóste, móste zich det zelf gelieërd höbbe, oppe Mestreechtenieëre nao. Ichzelf haw op det moment nag allein les van oos mam gadj.

Noe dink ich det ich róndj 1980 te zunig gewaes bön. Aan 'n sjatting veur noe, 2008, begaef ich mich meh neet, al speeltj vieftieëndoezjendj ummer door miene kop.

Dao zeen waal duchtig get dinger gebeurd in 't veurdeil van 't Limburgs. Meh veur vääöl miensen is 't laeze van häör modertaal nag ummer gehaspel, gestamel en ge-o-zel. Zie móttén helop laeze, anges lök det neet. Éíne kieër per jaor laeze zie Limburgs: mit de vastelaovendj. Mótte v'r doorgaon mit de miense te lieëre laezen en sjrieven in häör eige Limburgs?

Ich vinj nag ummer det det mót. Ich höb mich zelf Limburgs lieëre sjrieve, mit es kómmentaargaevers, gevraag en óngevraag, veural: oos mam, Pol Brounts, Jan Notten, Frans Walraven, Herman Cromptvoets. Noe gaef ich dao vanaaf 1985 geregeldj cursussen in.

De meeste óngersteuning krieg ich, weer óngevraag, van boetenoet: vanne Limburgers die zich meljen óm cursusse Limburgs-sjrieve te wille volge.

Häör veurnaamste raeje veur zónne cursus is waal det zie veur zichzelf häör ieëste taal wille kónne sjrieve. Gaaróet nieks van nao boete kómme mit dichterswerk! Nae: de taal kónne notere die ‘vanzelf’ inne kop opkump. 't Begintj mit de winkelbreefkes en de breefkes die oppen aanrech ligke, in get gróttér hoeshajes. De es-em-es-kes (sms-kes) zeen in vääöl gevalle de vervengers van die aanrechbreefkes: gei wónjer det die ouch in 't Limburgs gaon.

De miense die zich melje veur dergelike cursusse höbbe veur zichzelf oetgemaak det zie die taal wille lieëre sjrieve. Mien redeneringe höbbe die meis neet nuuedig.

Meh welke deper raeje zów weer achter häör wins zitte? Woróm vinje dialekspraekers 't neet genóg óm allein in 't Nederlands te kónne sjrieve?

Zów 't 'n kwestie van identiteit zeen? Mesjien det dialekspraekers aan zichzelf beweze willen höbbe det de eige modertaal prima in gewuuen lètterkes te vangen is. Of mesjien det dialekspraekers 't zunj vinje det zie neet höbbe lieëre laezen en sjrieven in häör echte modertaal, mer inne taal van 't landj die me-n op vandaag 'standaardtaal' neump.

Hieël dök wille miense oet clubs die 't Limburgs in 't hert geslaoten höbbe, juus vanwaege die clubs de cursusse volge. Sjriever van vastelaovesgezètte waere inne eige plaats dök gezeen es deskundige veur 't sjrieve van 't plaatselik Limburgs. Dus: hup nao de cursus.

Miensen oet heimkundevereiniginge kómme dök. Miense die tekste mit vööl emoties mótte make, melje zich. Det zeen d'r dök die gedachte of zelfs gedichte weite te sjrieven euver veurnaam momenten in e mienselaeve: gebaorte, duip, kemune, trouwe, verjaordag, verjaordag van 't trouwe, doead gaon, verjaordag van 't doead gaon, jubeleiem, sinterklaos, kersmes, naamsdaag. Op vandaag kump dao nag zelfs bie: verhoeze, emigrere, jónkgezèl-aaf-zeen viere, 't hoes inwieje, 'n reünie viere. Wie de ieëste mitwèrkster van 'n begrafenisóngernumming zich bekindj maaddje es cursuste, waas ich toch effekes d'r van aaf. Mer 't is gans op zien plaats det 't Limburgs bie oetvaarten en crematies 'n duchtige rol haet. Waem wiltj herdach waeren in 'n anger taal, es det neet pensé mótt!

Pierre Bakkes**Sjriever zeen in 't Limburgs**

Doe höbs dich 't Limburgs sjriever mit vööl meujte zelf gelieërd. Waat kóns se dan? E winkelbreefke sjriever, 'n aanrechbreefke sjriever, 'n sms-ke sjriever, de nuujjaarskaarte sjriever in dien ieëste taal, 'ne breek sjriever... Dao zeen ouch miense die duchtig get wiejer wille gaon mit häör Limburgs. Op 't ougeblik laeven 'n deil sjriever en dichters in Limburg, vrouljen en mansluuj, die literair prestaties levere die in gèn inkel groeate taal zóww misstaon. Zie verdene neet allein de laezersouge vanne gewiesjeldje 15.000, meh van vööl mieë miense. Sjriever verdene laezers. Gooj sjriever verdene goof en ouch vööl laezers. Daonaeve verdene zie ónbesjreve pepier, 'ne goje computer en de rös óm door te gaon mit häör sjrieverie. 'ne Cent geldj kriege veur häör prestaties is ouch wie 't mótt. En waat tunk uch van e repertorium van auteurs in 't Limburgs? Wienieë zólle v'r det oets kónne vaspakke!

Waas 't neet vöö? baeter óm al die sjriever in 't Nederlands te laote sjriever? Dan höbbe ze-n impesant ouch 'ne vööl gróttre laezerskrink! Tja! Ich höb al waal 'ns dökker in kleine kring de sjriever van literair werk in 't Limburgs veure joeks veur stómmeriken oetgemaak. Es zie in 't Nederlands gesjreven hawwe, stónge ze noe inne literatuurhandjbeuk en oppe literatuurlieste van studente. Num Théodore Weustenraad. Dae haw 't inne Nederlandse 19e ieëwse literatuur gans gemaak mit zien Persessie. Pak Paul van der Goor mit zie klein meh zoea verfiendj oeuvre, of Leon Veugen, Mia Liedekerken, Toos Schoenmakers-Visschers, Colla Bemelmans, Pol Brounts, of Wim

Kupers mit zien poëzie - veural Nieol - die nao de Neelder gróndj ruuk!

Geer dink mesjien: ‘Det zal mich get zeen, dae Neelder gróndj!’ en geer dink aan alderlei flawwe poëzie die geit euver zón, maon, sterre, greun graas en leefdje in vreuger jaore. Geer hób 't mis! De moderne sjriever in Limburg op dit moment is emes van dezen tied. Zien of häör óngerwerpe zeen neet anges es die in anger tale. Natuurlik zitj nag 'n deil romantiek inne moderne Limburgse literatuur, meh de wanklank daovan is in alle regionaal literature van op vandaag in Nederlandj wiedeweg droet. 't Geit in 't algemeen euver noe laeven en belaeve.

Dao is e waor gebeurd verhaol van 'ne Limburgse sjriever dae 'ne roman inne kop haw. Hae begós te sjrieven in 't Nederlands. 't Book leep neet, vónj d'r. Hae sjreef 't opnuuj in 't Ingels: weer 't zelfdje. Wie hae in zien eige Limburgs draan begós te fiespernölle, roldjen 'm 't book wie vanzelf oet de computer. Hae vertèltj noe euveral det hae veurgood witj welke taal det hae mót keze veur zie literair werk: zien modertaal en gèn anger!

Eder taal, of die noe gesjreve wuuert of neet, haet zienen eige literatuur. 't Begintj mit det eder taal riem en ritme haet en det spraekers dao gebroek van make. Eder taal haet versjes, leedjes, volksverhaole, doeaddoonders, räödselkes, taalspelkes. Es se-n 'n taal die dit allemaol al haet neet lieëts opblujje door van häör nieks op pepier te zitte, geit ze-n oppen doer kepot, in deze werreld dae aanein hink van pepier. Taal op sjrif guuef 'n taal aanzeen.

Veer wille vööl veur 't Limburgs, meh det 't ós kepot geit waal 't aldermins.

Cotta Bemelmans

Besjteit Limburgse literatuur?

Eind 2007 is d'r e book oetgekómme van Adri Gorissen: *Limburgs Literatuur Lexicon*. Ben van Melick, Hans Op de Coul en Ine Sijben höbbe geprobeerd de Limburgse poëzie te definiëre. Kiek, Limburgse kunstenaers, dat is neet zoeë lestig te definiëre, die woeëne of woeënde hie; meh Limburgse kunst, dat is toch get angesj. Nao det lexicon det de plank good mis sjeit, probeer ich 't mer ins doer vergeliëkinge mit de sjitderkunst.

- D'r zint sjilders die in Limburg woeëne meh vuural Franse landsjappe sjildere. Dat zint waal Limburgse sjilders, ómdat ze hie woeëne, meh dat is gein Limburgse sjitderkunst.
- D'r zint Franse en Belsje sjilders die ouch waal ins Limburgse landsjappe sjildere. Gein Limburgse sjilders, en wat ze make is gein Limburgse sjitderkunst.
- D'r zint Limburgse sjilders die vanalles sjildere vanoet e *Limburggeveul* (Gène Eggen, Charles Eyck). Dat is Limburgse sjitderkunst. Op dae Limburgse achtergrónd, dao kóm ich nog op truuk.
- D'r zint sjilders die hie woeëne en ouch typisch Limburgse landsjappe en gebroeke sjildere wie vastelaovend, processies, sjötterije. Eine man wie Jo Havenith. Dudelik Limburgse sjitderkunst.
- Nónk Harie dae väöl verf of e dook zèt mak gein kunst, dus gein Limburgse kunst ofsjoëen hae waal in Griezegróbbe woeënt.

Noe nao de literatuur. Es Paul Verlaine in 't Frans uöver Amsterdam sjrief, is dat gein Nederlandse literatuur. Ali

Moestafa dae mit twee nationaliteite (o.a. de Nederlandse) in 't Arabisch sjrief aevemin.

Es Cees Nooteboom reisverhaole uëver Sjanje sjrief huurt hae tot de Nederlandse literatuur, en es Maarten 't Hart uëver Nederlandse gebroeke of aafwiekinge sjrief (*Psalmenoproer*), is dat get Nederlander, meh hae huurt sjuus wie Nooteboom bie de Nederlandse literatuur, ómdat ze in 't Nederlands sjrieve.

Es ieëmes dae hie woeënt in 't Hollesj sjrief uëver egaal wat, dan huurt dae tot de Nederlandse literatuur. Me kint toch neet mit druuëg ouge bewaere dat Jan Hanlo Limburgse literatuur maakde, ouch al woeënde hae in Valkeberg en kós hae drie Limburgse wuurd: *Ooteboe*, *Moelmer* en *Tjielp*.

D'r zint ouch luuj die in 't Nederlands sjrieve meh vanoet eine Limburgse achtergrónd (Marie Koenen, vööl van Wiel Kusters of Leo Herberghs, Hollesje tekste van Wim Kuipers of Paul Weelen): dat is Limburgse literatuur.

En dan zint d'r Limburgers die in 't plat sjrieve. Dudeliker Limburgse literatuur gieëf 't jao neet. Mits 't literatuur is, en vuur literatuur in 't dialect tèle natuurlik dezelfde norme es vuur Franse of Nederlandse literatuur. Want d'r wiert in 't plat natuurlik aevevööl rotzooi gemak es in 't Hollesj. De versjes van nónk Harie zint óntroerend, meh ze hure neet tot de Limburgse literatuur.

Effe get uëver dat Limburggeveul, dae Limburgse achtergrónd. Es Maxima neet wit wat de Nederlandse identiteit is, Guus Urlings van de gezet al jaore zèk mer vergaefs zeukt nao 't typisch Limburgse, wat mótte vier ós dan ummer mer verdedige of Limburgse literatuur besjteit.

Es 't geit óm Limburgse literatuur is 't dudelik dat dialektsjriever s dao mit bezig zint. Meh die Limburgse sjriever s in 't Hollesj, dao mó t ummer *gewikt en gewogen* waere of dat Limburgse literatuur is in verband mit dae Limburgse achtergró nd. D'r blieve grensgevalle: Connie Palmen, sjuus wie d'r gein dudelike grens is tósje barok en rococo. En es dan 'n *Limburgs Literatuur Lexicon* oetkump, woeë neet éin werk in dialect in sjteit, dan pist dae sjriever waal erg naeve 't pótje. Of hae mó t gein werk in 't dialect tot literatuur raekene, meh dan kint of wilt hae gein dialect laeze. En d'r is toch 'ne Veldeke literatuurpries, allein mer vuur dialectsjriever s. Neet alle aezele höbbe lang oere.

Colla Bemelmans **Priessjete mit sjriev**

In Limburg wiert al zösteen jaor de Veldeke literatuurpries oetgereikt. Det is eine belangrieke pries ómdat de beteikenis nao ein taal dèk aafgemaete wiert aan de literaire prestaties. En wiejer ómdat dit vuur sjrievs boete internet 't inseligste podium is woeë ze zich kinne maete mit angere. Daobie kónne ze weite woeë ze literair óngevier sjtónt. De pries geit nao eine sjriever dae 't bèste verhaol, gedicht of tonieëlsjtök ingesjikt haet.

Elk jaor waere tösje de 80 en 200 werke ingesjikt, doer zoeë'n 35 pès 75 luuj. Mieë gedichte es proza, mieë luuj oet Nederlands Limburg es oet Belsj (West Limburg), mieë mansluuj es vrouwluuj. Vãöl werke hóbbe e hoeëg heemkundekarakter, gónt uëver de hei, de kirmes, de processie nao Sjerpenhuëvel. Angere meine de voeëgel aaf te sjete doer mer vãöl ouw wuurd te gebroeke. Ouch gieëf 't dèk hollandismes: krant in plaatsj van gezèt, wortele vuur moere. De groeëtste ziekte is de dwangrijm, erger es sinterklaosversjes. Soms dink ich: es de Muze kóste kalle zouwe ze zjwiege. D'r zit wieë'nig humor in de werke; misjien kump dat ómdat me angs haet vergelieëke te waere mit 'n buut, die vreuger toch ein van de bekindste dinger waor in 't plat. Wat haet e good gebit vuur doel es me neet kint lache.

Soms sjriev ze d'rbie: 't is ech gebuurd. Baeter zou zin: 't is zoeë gefantaseerd dat 't ech liek. Ech is vuur de gezèt, fantasie vuur de literatuur. Vaere zint sjoeën, meh d'r mó't 'ne voeëgel in zitte. Wat me sjrief mó't örges

uëver gaon, angesj is 't existentieel laegte, wie väälpoptekste. 't Mót aan 't laeve kratse, sjtoekele mit de fundamente van ós besjtaon. En in väälpoptekste zit dat ouch, d'r is aan gewirkt, gesjtraept. De glaas-in-loeëdvinstere van Chartres zint neet in eine daag gemaakt. Soms kós me neet oetsjeie mit laeze, dek gaon dich de haore op de erm rechop sjtaon ómdat luuj dich laote kieke nao de lidteikes van hun besjtaon. En dat kint ouch in 't plat, want vier höbbe aeveväälpwuurd en oetdrökkinge es 't Hollesj en 't Frans. De óngerwerpe die me besjrief zint 't zelfde wie vreuger: leefde, leid, doeëd gaon, gebaore waere. Allein de prins kump noe neet op e wit paerd meh op 't skatebaord. En dan nog get woeëvuur dae pries belangriek is: luuj mótte mit wuurd blieve sjildere zoeëdat v'r neet verwildere. Sjpraeke is zilver, sjrieve goud.

G. Rapaille**E motief tösje de ouge**

De sjtilte huit mich in 't gezich es ich uever oos dinkwelt zit te fillesefere.

Wie 'ne romantische koelpiet kin ich nao 't goud van de waarheid grave.

Ich kin dat neet laote. Ich laot 't ouch neet omdat ich mich zeuk te waere es 't wir in mich opkump. Onzieëlige onrös. Die ich d'r eine kier van mich aaf sjrief, d'r angere kier laes ich mich de ouge drueg om ze te bendige.

Wuerd en nog ins wuerd houwe zich in miene geis omdat mich de gedachte neet los lieët dat t'r nieks in 't laeve passeert wat neet gezag en gesjrieëve is of dat nog zal waere. Of 't noe de lettere zint die v'r achterein laeze of zelf in kal en sjrif achtereizette, of gebare of teikes... dus mein ich te dinke dat es t'r zoeë gein wuerd vuer get zint, e dink neet hat plaatsj kinne vinge. En d'r zint wuerd zat. Woeë talige teikes zint, is oeëts ein en anger gebuerd en zal opnuuj kinne gebuere.

Dit is e sjerp dink in mien persuenlike oorlogsgesjiedenis, wat ich 't tribunaal in miene kop (dao höb ich las van), waal ins duchtig aan 't versjtand zou wille puetere.

D'r sjtried in d'r kop, woeë kal rondsjingert dae mich neet naast, waezesvraem liekt meh mich toch vööl te dèk plaogt en oet d'r sjaap hilt. Dondertaal, vringende watervalle, dek. Die ich kin, herkin, ouwer es ichzelf en toch neet heim kin bringe. Woeë höb ich da zoeëne kal oeëts opgeloupe? Is dat e morfisch deil van mien hersjepan? Dat dich in d'r kop sjpringt zoeë wie vaersjtaol terug in de vorm sjpringt es te 't oetein riets en wir los lieës?

Ich houw dich mit e sjtök iezer d'r kop in!

Wat is t'r gebuerd wie zoeë'n zin vuer 't ieësj oetgesjpraoke woert?

Welke man of vrouw kaom 't in d'r kop? Wae hat zich doe vuer 't ieësj Probere te waere? De sjtilte huit mich in 't gezicht es ich zoeë zit te fillesefere.

Ich mein waal antwoerde te weite, meh miene rök sjpint zich es ich dat bedink.

Bang is gauw gejaagd, sjlik ich ze wir in. Meh in kaors en waersjigheid zeuk ich toch nao motieve. Ich kin 't neet laote.

Dalik knies te e motief tösje de ouge, beheimaeker!

Höb ich get van dich aan, dwaesjkop? Kom dan hiej da kries te ze gebusjteld!

Kom jonge, twieë baksjtein dan zul v'r dae kommaneuker ins helpe!

V'r sjtampe dem e reservelaok, dat zal 'm liere!

Welke geis zit verborge achter dit proza? Wat sjeipe dees sjpraekers aan mentaal erfgoed mit zich mit? Geuf 't ouch grenze? Dat bievuerbild baove de Niers e nuuj jargon begint. Of dat ze zich in Zitterd van anger wuerd bedene es in Austrao, das te in Oud-Geile get anges nao d'r kop geworpe kries es baove op 't plateau?

Mit welke taalsjat wappere ze dich in 't Leudaal om de oere?

Ao, de wols get uever os te mekkere höbbe? Höb neet de kraasj want ich vemp dich langs 't geiender auf!

Ich houw dich mit e sjtök iezer d'r kop in, moelemaeker!

Nae jonge, aan dae maak v'r os de heng neet vies, dae lapsjwans is 't kepot sjtampe neet waerd!

Die letste sjtrofe klinkt bekans gerössjtellend. Dees draegesj zint neet va plan zich de heng vies te make. Ze pakke hun boodsjaap in 't papier van de guns.

't Tribunaal hamert in miene kop dat ich de vot toe mot kniepe en blie zieën.

De sjtilte sjniet mich wie sjerp zand in 't gezich es ich mich probeer te realisere wat t'r zoeë allemaol in de sjtrieëktalige taaltesj zit.

Wae e literair motief zeukt om hie poëzie van te bakke, bevruus d'r ink.

*Auw mök, dalik sjtamp
ich d'r naam in d'r rök!
Dao höbs te e motief!
Jonge, dae is 't kepot sjtampe neet waerd
dae verdeent 'ne trap van e paerd.
Gank weg, laot mich ins effe helle
dae kint zich vos al gymsjoon gelle.
Nae, ich weit wat ich mit dem kîn
ich houw 'm on gepunt d'r grond wir in.
Dan mak dae zich nieks mieë wies
en verluipig ouch gein tas mieë vies.
Kepot enne nuje, de mam zal waal duje!*

Miljaar! Dat is effe sjrikke. Ich krieg 't al aan 't rijme. Ich bin d'r neet blie mit, meh wae bin ich?

'ne Maonuiger, 'ne opgepomde fantasiëkrieëmer dae ze d'r naam in 't kruuts motte sjtampe en de pen aafnumme!

Frits Criens **Modertaal**

Al minstes vieftieën jaor sjrief ich eder waek eine column in Dagblad de Limburger. In 't dialect van Hale. Modertaal hètj die rubriek. Ich merk aan de reacties det miense mien sjtökskes waardere.

't Zeen doorein lichte verhaole die dun bie de laezers sjtaon. Die ze bie wieze van sjpraeke zelf mèt haje kinne make, of in eder geval toch häöre buurman of häör buurvrouw. Verhaole van klein, herkinbaar leid. Klein, herkinbaar ergernisse of plezeerkes. Äöver miense wie de laezers zelf, mèt häör sjoeën en minder gooj kenj.

Waat mien laezers ouch aansjiteit, is 't dialect. Want sjoeëns we oos modertaal de ganze daag kalle, is d'r neet vööl te laeze in die taal. De meiste Limburgers geit 't laeze van dialect troewes sjlecht aaf. Door de regelmaot van mien columns liere miense bietje bie bietje häör eige taal te laeze. Det is vöör mich ein groeëte raeje vöör die sjtökskes te sjrieve.

Vöör ein taal te liere laeze, zeen korte, herkinbaar tekste ideaal. Ich maak dan ouch mèt opzèt gein ingewikkeldje zinne, gebroek gein ónnuedig gelierdje wöörd. Mer ouch gein kinjerechtige verkleinwöörd. Ich probeer de Limburgse maneer van zègke en oetdrökke in iere te haoje. De grammatica te respectere. Mer ich bèn d'r neet extra op oet vöör aoj wöörd te gebroeke. De taal van mien columns mótt taal van deze tied zeen, en vöör good, eige Limburgs.

Woeë ich vies van bèn, is Limburgs det eigelik (sjlecht) vertaaldj Nederlandjs is. Waat ich daomèt bedoel? Loester en kiek nao vööl dialectsjpraekers op L1, loester nao vööl ‘dialectleedjes’ en tonieëlsjtökke in dialect. Jaomer genóg mót ich hie ouch sjriev: laes vööl tekste die zich vöördoon as dialect, mer die eigelik eine hutspot zeen van Limburgs en abn.

Miense de kans gaeve vöör häör eige taal te laeze, 't waeze van die taal mèt sjriev in iere te haoje: daovöör publiceer ich de columns van Modertaal in Dagblad de Limburger. Riek waer ich d'r neet van en de hemel zal ich d'r waal neet mèt verdene. Mer 't hêltj mich in eden geval van de sjtraot.

Frits Criens

Pisse

Ellie en ich wore pas op ein fieftigjäre broelof. Ich kós mich gelökkig nog net bie de jónge hêlft van de gaste tälle. Daoväör allein al waas 't ein sjoeën fieëst. De sfeer waas geweljig, de miense haje 't nao häöre zin en de wien waas perfect. Eine man naeve mich zag het zoeë: 'Asof dich ein ingelke op de tóng pistj.' Wie ze aan die ingelkes kómme, welt ich neet, mer 't beekij is prachtig. Ingelepis is in oos taal get bezunjers, get positiefs. Zoeë positief det se die hemelse klein boeëdsjap zelfs kins gebroeke as vergelieking vöör eine lekkere wien.

Mèt miensepis is het ein anger verhaol. Sjoeëns ederein ein paar kier per daag pistj, kalle we dao lever neet aopelik äöver. Asof we ós dao vöör sjame want kalle äöver pisse is eigelik taboe.

Taboes kómme d'r in de taal doorein negatief van aaf. Det teltj ouch vöör pisse, 't vöörbeeldj mèt 't ingelke is ein oetzunjering. *Dae lieëtj zich op de kop pisse* wiltj zegke det emes zich alles lieëtj gevalle, det hae äöver zich lieëtj loupe. Pisse is dus gekoppeldj aan get negatiefs.

Det zuus se ouch in de oetdrökking *dae pistj zich d'r naeve*. 't Beteikentj det emes ónger zien werk oet probeertj te kómme of zien verantjwaordelikheid neet paktj.

't Sjpraekwaord *hae probeertj taeg de windj in te pisse*, is zeker neet positief. Emes dae letterlik taeg de windj in pistj, duit get dóms, want dae kriegtj nate sjoon en ein nate bóks. De oetdrökking beteikentj figuurlik det emes get duit woeë hae fierder sjaaj as vöördeil van haet. Emes de pis lauw make is ouch weer zón negatief gezèkdje. As se emes de pis lauw meuks, bliefs se hem mèt

opzèt peste of koejenere. Hiel óngunstig gebroektj is pisse in de oetdrökking *hae haet naeve de pot gepist*. 't *Beteikentj det emes vraemdj is gegange*.

Bie mien weite zaes se allein van manskaerels det die naeve de pot pisse, sjoeëns ouch vrouluuj neet altied aeve einkinnig zeen. Of zoje dét die ingelkes zeen die emes op de tóng pisse!

Wim Heijmans
Himmels jeveul

De zon sjteet neer. Ze kluurt de ostzie van de huevele. De date sjtrekke ziech oes in sjattens. Bij de jroeëse weëg junt de lampe oes. Uvver de landweëg vringe ziech de ieëtsjte auto's. 't Wirk waad. Jeld maat nerveus. Sjnелheet is d'r pries.

Limburg rekt ziech oes. D'r wink vrieft d'r sjlof oes de oge. 't Vlakke land weëd durch nieëvel jekeurd. D'r boer trukt zieng sjpore. De eëd sjenkt heur weëd.

De sjtad kwalmt en sjweest. De naatsrouw oes-jedruegd. Zoegt lu. 't Tempo jeet umhoeëg. Jeld rolt. Macht bevlekt ziech.

Vermaach hitsjt 'snelle hap.' Hinger de vinster van 't restaurant *De Paus* sjteet e sjild. 'Heden speelt voor u Big Mac'. 't Aese roetsjt mit moeziek flotter. Teldec mósse flot leëg. De lu sjtunt jerijd. Nui kóndsjaf is jód vuurt jesjef. Vol mage maache tsevree. Die lu wirke jód. Bis d'r oavend. Umjedrieënd tseruk. Noa d'r angere mörje. leëtsj raeste. Flot raeste. Ziech in zinne verzetse. Flotte bilder. Jidder tswantsieg tsekonde e anger bild. Tute vol bilder. Bed, sjloffē, póppe, kanker, homo, corrupt, sjwiendel. Oes jidder tuut jet in de jroeëse tuut. De tuut die vuur de himmelspoats sjteet. D'r himmel vuur effe. Ing flotte kótte rees va dreihóngeddoezend euro. 't Is jód vuur ós sjproach. Dat is al dat jeld weëd. En woa vingt de sjproach aa. Bij de kinger. Wat bliet vuur hön uvver. Mósse ze óch mar sjnuutse oes de tuut va ranziegheet.

't Jieët jing tsiet um noa tse dinke. Alling vuur zinne mit d'r jesjmak van d'r Big Mac. De huevele vlakke ziech. 't Vlakke land kriet knoebele. Ze jeuche d'r daag voet. De

zon sjteet neer. Ze kluurt de westzie van de huevele. De dale sjtrekke ziech oes in 't bed van de vaat. Inne dreum va ruietieje jesjiechtens. Mit leefde, rouw, tsiet. Jesjiechtens vuur ummer.

De huevele eraaf en oes 't vlakke tand kómme ze. De sjrievere. De moeziaker. Desjildere. De kunstler. In d'r oavend bejieëne ze ziech in 't daal. Ze kenne 't land. Oane jrenze. Mit inne herberg vuur alleman. Woa ze tsezame an inne dusj zitse. Ziech werme an d'r kamien vuur de naat.

Bis mörje. Ing nui jesjiechte. Ós jesjiechte. Ós sjproach. An inne dusj neëver de duur zitst inne cabaretier vuur ziech alling. Heë kalt mit ing hel g en sjriefft uvver de tsaarte g. De ieëtsjte g. Ejentlieg de intsiegste. De g woa 't oeëts mit bejon.

De pen van d'r cabaretier jeet uvver 't papier. Heë lieët de himmetspaots kraache. Ze hingt oes de sjarnere.

De duur jeet óp. Inne hiert mit ziene hónk kunt eri. De lu jrusse hem. Ze kenne hem nog. Va lang jeleie. Nog ummer vertselts heë jesjiechtens.

‘Vuur jiddere daag ing jesjiechte,’ zoeë wie heë zeët.

D'r cabaretier lekt de pen neer. De himmelspoats va drei hóngeddoezend euro is verjaese. De lu in d'r herberg loestere.

Ing nui jesjiechte.

Klinkt tusje de huevele. Wieër wie 't vlakke land.

Ing jesjiechte va rouw. Leëvensech wie vräud en leed. Um d'r daag mit tse bejinne. Um de naat tse bejrusse. E himmels jeveul wie dreihóngeddoezend sjtere.

D'r daag d'rnoa lofe de kunstler werm durch 't vlakke land en de huevele. D'r cabaretier sjriefft an d'r dusj neëver de duur wietse uvver ‘geldverspilling’. D'r hiert maat de sjoafskauw óp. 't Limburgse land völt ziech mit jesjiechtens. E himmels jeveut.

Wim Kuipers**Toterleize van doezjend PK**

Sjriev in 't Limburgs. Det is veur mich gans get anders es wie det in de oetneudiging veur de sjriefpries van Veldeke jaorelank gezag waerde: *deze wedstriêd es bedoeldj um 't schriftelik gebroêk van dialekte te bevordere (...)* Sjriftelik gebroek: waat is det? Ich gebroek gei dialek mae wäörd. Wäörd die ich broeke kan. Dan bómp 't neet wo die vandan kómme. Ich höb gaer wäörd van anger dörper, krek wie reklaammaekers Ingelse wäörd nótse.

't Guf dreugzemels (aafkórting: drs) die mich mane det neet te doon. Wo höbbe ze det van? Aafgekeke van Onze Taal, Volkskrant, ANP en NOS. Die keure gooj gezónj wäörd aaf. Wäörd die dan de WAO in mótte. Greun Links duit nieks.

Ich höb jaore gesjreve det ich mien wäörd zeen es materiaal. Wie sjiljers tekskes, plaosters, zandj, damesverbandj (poemele) in ein sjiljerie gebroeke, zoe wirk ich mit mien wäörd. Ich kan det aevezoegood componere neume, den det is letterlik: örges dinger neerzitte. Opeinsjtapele. Berme: een mijt stapelen (ANP). Gevaor: alles duujt zich vas opein. Waat aan de óngerkantj van de sjtein zoot: WAO of RIP.

Sjtapele: inins wól ich weg, nao boete. Avontuur. Naeve de vääle te zuverkes gekaerde waeg van de vaderlandse taal kieke waat 't nag ammaol guf. Weg van de geluppesjtifde wäörd, gepimpde zeiver, en voert de baenj in. Of nao de waeg mit toterleize.

Noe geit 't zich neet um loupe, tapere, taffele, Nordicpratsje: me mó't kieke. Loere wie velkskes, uig op UUL geklik. Angers kan me baeter de gezet laeze. Vurge waek (gelaoge: sijnap jederein den beuk zien gein gezet), zoog ich ei deer det van mich sjrók. Ónger de berm oetgekómme mesjiens. Eiketske, vuurs? Moog geer zelf invölle den alles is gelaoge. Allein dae keek van det deer. Zoog det in mich einen uul? Kater, wilj kat? Moog geer de gezet vraoge. 't Keek nao mich mit ei woord: keek. Laes sjtaar kiek: de keek van det deer. Zoe prachtig allemachtig is oos taal - in miene dörpse kiek dan. Kiek en keek: keek veur waat gewaes is.

Ich höb det woord mit heivers genaome. Keekske kiek mich noe aan van baove op de computer. Vreug: waat wils doe mit mich? Vreuger dach ich: paote, zejje.

Wo? Poëzie greujt neet in Landjgraaf, Róterdam - waal in Watou.

Woveur dao?

Gróndj. Zeikkelders. Toterleize van doezjend PK. Mó't ich mit Keek nao Watou?

Nae. 't Mó't mich verduutsje waat 't mit mich wilt.

Wim Kuipers **Veer Limburgenaren**

Opsoppen. Det waord sjiteit neet in 't Greun Beukske. Onneet in de v. Dale. Besjiteit dus neet. Mót waal nao Limburg sjtinke. Verkierd.

Zoe waert hiej in Limburg geredeneerd. Biej de gezet - hōb ich mit moge make, mae ouch wiejer. Woveur? Allei, ich zal 't netjes haoje: bang aaf te gaon. De krómste zinne zien nag neet zoe erg es ei Limburgisme. En dan waert mich get aangeklómmeld. Eine jóng oet Postert woor de vogelpik zoe meister, dae kós d'r door 't gaetje van eine Belzje knab sjmiete. Veurpagina gezet: Posterholtenaar...

Wie kómme ze daobiej? In Postert sjprik me euver Posterse menere, euver eine Posterder, ein Posterse (vrouw), mae zólle Amsterdammenaren det waal good vinje, den det is wiechtig biej de gezet. Eine oet Sjtein (Stein) is daoveur jaorelank vermink es Steindenaar. Sjiethoezerie. Woveur neet Steiner? Guf 't beestig versjil mit Berlijn-Berlijner? Eine oet Gelaen hoot Geleendenaar. Wen det ammaol zoe mót, kónne ze de titel van ein van oos gezette baeter verangere in Dagblad De Limburgenaar. Ich mein: woveur neet Gelener? En daonaeve Geleense, krek wie ein prachtige Weepse. En 't Wener Congres - nao Napoleon - haet de Limburgenaren toch aan Hollandj verkoch?

Aojui: det Wener moog zeker neet. Ich kin eine gezetteman dae Hollesjer wól zien es de Holleniers zelf. Hae veulde de pansen daag aan ziene kop of dao gein Limburgismes (modern sjpelling) in tirvelde. Get wie Weerter vlaai. Det woor verkierd. Mós Weertse zien. Ich wees

hääm op de v. Dale, wo haarlemmerolie in sjiteit, mae die luuj zien wied sjtrenger es SGP'ers veur vrouwluuj: gein Limburgismes in de gezet.

Woveur neet? Waat zien det? Wie kónne veer die kinne? *Susterense jeugdkampioen* loos ich. Det zal waal good Hollesj zien, meine ze. Woveur dan neet Leidense universiteit? Nae: det waert neet zoe gezag, heur ich. Gank dan ins in Zöstere loestere. 't Waordebook van det dörp hit: *Zösterse Kal*.

En dan kóm ich wo ich zien wil. Woveur haet nao tachtig jaor Veldeke, bao twelf jaor erkinning, oos taal nag zoe wienig gezag bij de gezette? Biej de miense die get te besjisse höbbe? Universiteit. Polletiekers. Is oos taal te min veur häör? Polletiekers kónne zich waal *in Luuk de haor laote sjnieje*, nao de lóchte medemkes gaon, mae literatoer in 't Limburgs laeze, bekalle, det is nag net get progressief. En ich bön bang det gans de Limburgse Sprachherrschaft zoe dink: waat veer doon is häör wied te min. Woveur haet me angers op de havo gezaete? Dao mós me Wim de Bie laeze en Harrie Campert, kaerels die weite waat sjrieve is. Mae dae kal van die buurkes...

... ocherm. Kump nag einen daag det sjrievers in 't Limburgs serieus genaome waere? Ocherm II: ich dink det Fortuna nag ierder in de finale van de Champions League kump. Hoof noen eine sheik van Sabic mit zöstig miljoen aan te kómme.

Frits Linssen**'n Streektaal um gröts óp te zien**

Schóns Venroj tot de preveensie Limburg huuërt, is Venrods gén Limburgse taal, már 'n Gelrese. Ze huuërt tot 't Kleverlands.

Daorum hit ós taal ok gen slaeptoeën, már hewwe alleneg már de stoeëttoeën. Baove Vendele (d'n âlden naam vur Venlo) hiel Limburg óp en wónde 'r alleneg már bore.

Maej zudde zegge, dat dat nog zoeë is. Már álláh! Vanzelfspraekend hit ós streektaal ok biending mit de ángrenzende gebiede. Venroj en Venlo hebbe maej wel de endere (geschreve) weurd, már de uutspraak is wat ânders.

Ien 't midde van de 17e ieëw voond 'n uutstraoling pláts ien de streke van 't Nederriens, 't âlde Gelre en vurral ien de plátse Emmerik en Kleef. 't Kleefs en 't Gelres hán de maeste weurd gemaen mit de Venrodse streektaal. Nów nog gaeve 't hoonderde Venrodse weurd die krek ender kleenke as ien de Kleefse streektaal, wiel de weurd ien 't Nederlânds en 't Döjts gâns ânders zien.

Schóns 't nie te bewieze velt, kunne we 'r evvel vanuut gaon, dat hier ien ós streek, Venroj en umgaeving, de klaanke van de oeërspronkelek Gelrese taal 't baeste en 't lánkste bewaard zien gebleve.

Wat 'n taal of streektaal tot taal mikt is de grámmatika, 't gehieël van spraokklaanke en uutspraak. Ânders gezeed: de regels van de woordvörming en zinsbow, die zówel 'n horizóntale biending hit, aswel 'n vertikale.

De horizóntale biending wil zegge: de zinsópbow, ienklusief de vervoeginge, verbuuëginge en de tráppe van ver-

gelieking. De vertikale biending: pæssend ien 'n siestem zoonder uutzonderinge.

't Ópvallendste kenmaerk van 'n gieëve taal of streektaal is ur struktuur, ur siestematiek. De Venrodse streektaal kent zó'n struktuur en hit 'n aege siestematiek.

Um nów alles hieraover te gón umschrieve voert veins te wied, már twieë ópvallende fejte wil ik gaeve. Uurste fejt: Venroj kent hieël veul weurd die mit mekaar 'n oppeziesie vörme dur ennen dóffe en ennen heldere kleenker te gebruke, wiel ândere streektale enne gâns ândere kleenker hebbe. Vurbeelde: boek (buik) en boek (boek, elders book). Ouch: riek (rijk) en riek (riek).

'n Twedde fejt is dat 't Venrods 'n verschil kent tusse 'n betaekenisdragend of ienhâldswoord (deftig gezeed: semanteem) en 'n funksiewoord (morfeem).

Betaekenisdragende weurd zien: waerkweurd, zelfstândege naamweurd, beejweurd, beejvoegeleke naamweurd en hoofdtelweurd. Funksieweurd zien alle ândere sörte weurd, mit uutzondering van 't tussewaerpsel.

'n Betaekenisdragend woord kan of kriegt (as daor de meugelekhejd vur is) ennen heldere of lánge kleenker ten ópzichte van 'n funksiewoord, wiel ien 't Nederlands de klaank ender is. Over is aover in: ik heb geld aover (beejwoord), en: ik smiet 't ovver d'n balk. En: Reej de wage már veur, tot vur de deur.

Ok bestöt dit verschil tusse 'n hoofdtelwoord (semanteem) en 'n rangtelwoord. 'n Paar vurbeelde: twieë - twed, zeuve - zuvvend en vege - niggend.

Dit zien már twieë vurbeelde van 'n struktuur. 't Gaeve nog veul mieër structure, die allemól pässe ien 'n siestem.

Weej zien tot óp hede nog nörmdragers van de Venrodse streektaal, már jommergenoeg göt de jóngere ginnerasie

hoe langer hoe mieër mit eur kiender spraeke ien de Nederlândse taal, of wat daor vur dur mót gaon. Ge huuërt maej de gekste zinne en weurd uut de moond rolle. As de meense evvel 's wisse, al was 't már uur 25 prezent, hoezieër ós streektaal 'n hölp is beej 't lieëre, nie allenneg var vrimde tale (uutspraak van klaanke), már ok 'n hieël groeët hölpmiddel vur 't Nederlânds, dan liete zillie wel 't Hollands praote. Genoeg peprot (en geschreve), mât lót ik uutschejje mit dees uutspraak: Wie zien aege taal verloeëchent, hit gén raecht van spraeke mer!

Maria Scheres
Sjrievie in twie taole

In us vekaansie hadde v'r al drei kier de runde gemaak door de Supermarché um theelechskes te vinde. Noe kinne veer us tamelik helpe in 't Fraans meh theelechskes is e woord dat-s te zelfs mèt 't beukske *Hoe zeg ik het in 't Frans* neet zals vinde. Doezend kier leus te thoes 't Fraans woord op de does en noe koste v'r allebei neet d'rop kome. Tot miene maan de does oet de rek pakde ...bougies! Veer es Mestreechtenere stoonte dao us herses kroomp te dinke um d'rachter te kome tot v'r dat woord in us dialek nog bijnao daogelijks gebruke. Allein sjrievie v'r't aandere. Euze lach sjaterde door de winkel. Eve later zaote v'r in e klein caféke. Terwijl v'r zaote te wachte op us bestèlling kaome die boezjies netuurlik weer op taofel. Inèns tikde miech eine op m'n sjouwers en zag in 't Groeselders: 'Meh keend, boezjie ès toch gei Groeselders.'

Esof m'ne stool oet brannende boezjies bestoont sprong iech op en reep, ouch in 't Groeselders: 'Nei, dat ès neet woer!' Aon 't täöfelke achter us zaot 'ne awwe scoutingvreund oet mie geboortedörp.

'Jaowaol,' zag heer druug, 'bie ós zek v'r kieëtste.'

Op zoe e memint bótse mien twie taole boe iech in leef en sjrief.

Lang, hiel lang geleje bin iech verhuis nao e aander dialek. 't Spreke daovaan had iech miech gaw eige gemaak. Pas wie iech 't ouch ging sjrievie leep iech tege handicaps op. Al lik mie geboortedörp mer 'ne kilometer of ach vaan de plaots boe iech noe woen, 't versjèl in klaanke is groet.

Ouch mie geboortedialek kós iech neet sjriev. Um noe't versjèl tösse die twie dialecte good onder de kneej te kriege, moos iech ze allebei liere sjriev. Dat waor e werk vaan val deed.

't Sjriev vaan us mojerstaol is wie 't liere vaan 'n nui taol. De spelling, meh ouch de opbouw vaan 'n zin kin gaans anders zien. En iech zaot mèt twie dialecte. Dao zien wäörd die v'r 't zelfde oetspreke meh toch anders sjriev, beveurbeeld: denken. In 't Groeselders sjrijfs te dat es deenke. In 't Mestreechs es dinke. In die koj l veel iech in 't begin nog al 'ns, soms tot leidsjpat van autochtone. Meh die zelfde autochtone zat iech wel mèt naodrök en stökske krosjevlaoj of krónsevlaoj veur inplaots vaan kruusbesse. Kruusbesse is de vernederlandsing vaan kruusbessen. Zoe meujlik 't is um neet beïnvloed te weurde door 'n aander taol.

Meh die kruusbesse waore neet mie groetste kruus. Iech höb daovaan gelierd, boemèt iech neet wèl bewere tot iech noe foutloos sjrief.

Bleef de vraog of iech m'n geveulens in me verhuisdialek zjus zoe good zouw kinne verwoorde es in me geboortedialek. In d'n mojerstaol kins te vööl raker zien, deper goon. *E bruudsje mèt e haaf verke d'rop* is 'n vööl raker umsjrieving vaan 't geveul vaan gasvrijheid daan 'n *uitgebreid gedekte tafel*.

't Aantwoord op die vraog is nein en jao.

Nein es te nog midden in e verwèrkingsproces zits. Rauw emotie is neet te besjriev in 'n aander taol. Meh zoe gaw 't rauwe devaan aof is geit 't wel. Tenminste es te de taol good beheers. En de beheers te allein mer good es te ouch d'rin kins dinke.

Iech zal e veurbeeld geve. Pas hōb iech e book geleze van Kader Abdolah, 'ne vtōchteling oet Iran. Sinds 1988 woent heer in Nederland. Via de beuk vaan Jip en Janneke en 't leze vaan vāöl Nederlandse poëzie heet heer ziech die taol eige gemaak en sjrijf heer noe rechstreeks in die taol. Heer kin dus dinke in zien nui taol en daodoor zien emoties dao in ute.

Sjrieve in 'n aander taol is lestig meh is ouch 'n oetdaging. De lèks de lat nog hoeger. Meh mien ervaring is tot 't wel geit. Of iech 't noe oetsjāöter of oetsjater, iech veul 't zelfde in die twie taole.

Toos Schoenmakers-Visschers

Babse in 't plat

Bön ich dich dao al ach jaor Babs.

Babs, zaet uch det get? Nae?

Wen ich 't verdorie zelf neet waar, zag 't mich ouch nieks. Effe oetligke: boetegeweun (tèlt ouch veur binne) ambteneer burgerlike sjtandj.

Ich moog luuj trouwe, inne ech verbinje zaet me ouch waal.

Vreuger deej det de geweune ambteneer vanne burgerlike sjtandj.

Seen ze minder veur de kèrk trouwe, waert van de vóltrèkking van 't burgerlik huwelik get meer werk gemak. Noe wille de broedspare dao gaer get meer sfeer bie, get meer sjwoeng aan gaeve.

De börgemeister vroeg mich in 2000 ouch babs te waere en ich moogde det (dao loog mien biezónjer interesse) in 't Limburgs doen, want ouch dao waar sjteeds meer oug (en oor) veur. En det goof veur mich de doorsjlaag. Ich bön beëdig bie de rechbank.

En noe doen ich de ganse ceremonie in 't plat, waoróm neet?

Mit ilk broedspaar höb ich van te veure ein gesjprek. Mien eerste vraog is altied: wie wilt geer det ich uch aansjpraek bie 't trouwe, in 't Nederlands of in 't plat.

't Broedspaan mak dus zelf de keus. Bie mich waert dan veur 99% veur 't plat gekaoze.

Geef 'ne get meer óntsjanne sfeer, klink get eigener, plat kalle heurt bie ós, zeen dan de rae die me aangeef. Ich hej al versjillende Sorte huwelike, trouwerieje baeter gezag, boete de normale: eerste huwelik, twidde hu-

welik. Óm mer get te numme: ein hersjtèl-huwelik, gesjeie en weer opnuuj mitein getrouwd.

Ein geheim huwelik: die ginge nao 't trouwe op huweliksreis en makde 't daonao pas aanne femielje bekind. En wen det dan bie verrassing ouch nag de euverbure zeen, is 't kuns dich neet te verkalle.

Ein homo-huwelik, 'n waar happening, koosj Rolduc nag ein veurbildj aan numme.

Ein nep-huwelik veur de Berger kleuters, kostelik, ich zeen ze nag veur mich zitte de twee broedspaartjes: wiebelbènkes en veutsjes die neet ane gróndj kwame.

En ouch 't huwelik van: bótterbrifke haole en wiejer estebleef geine poespas.

Sjooon óm te doon det trouwe. Veer babse höbbe ouch bedriefskleijing: 'ne toga.

Zo zeen ze bie 't binnekómme waem häör trouwt.

Toch zeen d'r ouch babse die zègke: dae joep doon ich mich neet aan. Kin ich mich get bie versjtèlle. Ich höb ouch al ins geheurd: zo, dus geer dót de mès? Mer van de angere kantj, 't haet ouch get, me heurt d'rbie en blief d'r ouch los van sjtaon.

Effe babs zeen en in mien geweun kloffie weer nao heim kinne gaon, in de haop det 't sjtandj hilt, 't huwelik bedoel ich, de belofte van troew aanein, want dao geit 't zich óm. 't Mót waal blieve bóttere.

Mer alle dróm en draan bie zo'n broelof tèlt natuurlijk ouch waal degelik mit, en wen ich es babs dao ein sjténke aan bie kin drage, doon ich det mit vööl babs-plezeer. Wie gewunsj, gans in 't plat!

Toos Schoenmakers-Vischers

Ein in memoriam sjriev

Pen gereid, papier blank veur mich oppe taofel. Ein in memoriam sjriev, ein klein sjtandjildj effe oprichte veur dae eine daag, dae lèste daag baove de aerd, dae lèste daag nag liefelik bie ós, tösje ós. Ein laeve besjriev wat veurbie is, wat gelaef is toet 't op waar. 't Geit neet meer, 't is versjlete waerde gezag. 't Is good gewaes waerde ouch gezag en daomit waerde neet bedoeld det 't ech good waar gewaes, nae meer det 't waar gewaes.

Ich moog 't in 't plat doon. Bie ós inne kèrk is det gans geweun, goddank. Ich dink truuk aan de äöpeningstoetsjpraok inne kèrk bie de mèns van de goude broelof van pap en mam. Alles op papier, in 't Nederlands. Saoves van te veur wól ich det nag ins effe doornumme. En dan det geveul: gaon ich taenge oos mam en pap Hollands kalle? Det geef 't zich toch neet! Wie zetje höb ich oos pap en mam Hollands heure kalle? Ich höb 't in 't plat gedaon, rech- sjtreeks van hert toet hert.

Det wil ich noe ouch doon, noe mam neet meer bie ós is. Effe de gesjtalte oprope van dees vrouw, oots kindj gewaes. In oos ouge laefde det kindj allein op foto's, ouch 't jónk maedsje. Veer kinde de getrouwde vrouw - moder van kinger. Ze moogde awd waere, drie van häör zeve kinger moogde det neet.

Det waas intens lieje. Amper vraoge nao 't waoróm en veural de kuns van aanvaarde. Ein kwestie van gelouf. Klein waar ze, klein mer dapper. Ein sjterke vrouw waer-

de gezag. Waar ze sjterk? Haet ze oots los kinne laote? Weite veer wat ze van binne leej? Sjterk moosj ze zeen veur ós jao.

Oos gelök waar häör gelök, zo wèrk det bie moders. Cieferde zie zich zelf neet te vööl weg? Det waar noe einmaol in dae tied, waert zo gemekkelik gezag. 't Gelök in 't kleine te zeuke waar häör eige. Wie genaot ze vanne blome! Gèn sjónder zinnea's es die van mam, op ein bèd gezejd, de kleure aeve sjoon en aeve kwetsbaar wie 't lae- ve. Ich zal noots meer nao zinnea's kinne kieke sónger aan mam te dinke.

Ein lank laeve haet ze moge höbbe. Ein gans sjtök gesjiedenis van 1910 toet 2005. Mit verhaole euver de oorlog zeen v'r groot gewaore. Det ware gèn sjoon verhaole. Häör laeve waar ein laeve van wèrke en bae, van mitlaeve, in leid mer zeker ouch in vruid, mit idder wo ze mit te make kreeg. Kinne loestere en kinne zjwiege, 't heurde bie häör.

Mesjien is 't ouch veur mich baeter noe te zjwiege. Wie of wat ich ouch in ein in memoriam neersjrief, ich doon häör tekort. En 't bildj van häör sjteit gebeiteld in ós. Aaf is 't noots, veer blieve d'r ós laeve lang nag aan wèrke, same, in 't plat.

Jan Sjure Limburgs sjrieve

In Nederlandj is oeats de behoefte óntsjtange aan 'n sjtandaarthaal en daomit aan regelkes óm die veur idderein laesbaar op pepier te kriege. Sjtèltj uch 'ns veur det Mesjtreech doe de hoofstjad van Nederlandj woor gewaes. Rowwen Hèze hej 'n leedje minder gehadj en hieël Hollandj Limburgs geluldj. En v'r hejje den 'n officieel Greun Beukske mit dudelike sjpellingregels veur ós aller Limburgs gehadj. V'r höbbe hie noe al 'n dieke tieën jaor 'n erkindje sjtandaarthaal mer es ich zeen wie die gesjreve wurtj, sjpringe mich dök sjpontan de ouge vol traone. Zeen v'r hie noe zoea dóm det v'r ós eige taal neet kinne sjrieve? Of höbbe v'r ós 't sjrieve zoea lestig gemaaktj det v'r d'r zelf neet mit ónger de veut oet kómme.

'n Alleszègkendj veurbeeldj. Ich höb 'n paar jaor geleje aan twieë dictees mitgedaon. Ein daovan höb ich erg good gemaaktj, vónj ich zelf. Ich hej mer èlf foute. In det groeat dictee der Nederlandse taal, det ich thoes oppe bank höb zitte make, zote hieël get meujlike wäörd en insjtinkers. Ich wis neet det 'n *harrypotterbrillette* ein woord is en zónger hoofletters gesjreve wurtj. Ich höb nog noeats 'ne *cayparinha* gedrónke, laot sjtaon d'r euver gesjreve. Ich wis neet det versjteerde zien wortels in 't *Jiddisch* haet sjtaon en óndanks det die *j* neet oetgesjpraoke wurtj, toch gesjreve mót waere. Veur 't Limburgs dictee hej ich mich waal officieel ingesjreve. Ich hej vääöl mieër es èlf foute, zoeavääöl zelfs det de juryveurzitter mich 't aantal neet dörfdje te vertèlle. Ech

blie kós ich neet zeen mit mien euverwinning. In de viefentwintjig korte zinkes die v'r dao veurgesjötteld krece, zoot neet ein meujlik waord. Doe mós aevel mer wete det ze in Remunj *nooit* den waal op zich Hollesj oetsjpraeke, mer neet mit 'n *i* sjrieve mer mit 'n *j*. Of det es ze in Vols verkouwe bös, se dao neet wie in gans Limburg en hieël Nederlandj mit *ou*, mer mit *au* mós hooste.

Zoea kin ich toet vervaeles toe doorgaon. 't Liektj waal of v'r gèn sjpelling- mer sjpelingregels höbbe. Es of v'r hie 'n Roead-Gael-Greun Beukske höbbe, wobie zich idderein mer get aantóddeltj.

Maaktj 'ns 'n toch door Limburg en gaotj van Göttekaove euver Kirchroa en Sint-Joas nao Thoear. Ich höb de name gesjreve wie die dao oppe plaatsnaambördjes sjtaon. De ao-klank in Göttekaove en Kirchroa wurtj versjillendj gesjreve, en de *oa*-sjriefwies van Kirchroa en Sint-Joas gans anges oetgesjpraoke. De *oea*-klank van Sint-Joas en Thoear, plaatse die hemelsbreid nog gèn tieën kilomaeter vanein aaf ligke, is weer anges gesjpendj. Waem 't kin volge, moog 't mich kómme oetlègke. En es g'r oeats nog 'ns get in 't Limburgs wiltj sjrieve, laotj uch 't plezeer neet bederve.

Jan Sjure Sjpellentaere

Inne vastelaovestied waere v'r doeadgesjmete mit Limburgse tekste of waat dao veur door mó't gaon. Es ich 'n grafiekske zów make van platte sjtökskes, zeen ich tösse de èlfdje vanne èlfdje en asgoonsdig pieke óntsjaon wo minnige kersboum allein van kin druime. Wiezoea wurtj d'r door 't jaor haer haos gèn Limburgs gesjreve? Es ich de gezèt aopesjlaon, kóm ich mesjien 'n paar keer per waek 'n gebaorte- of sjtervesaankondiging in 't Limburgs taege, mer daomit hèltj 't den ouch waal op. Bliikbaar höbbe v'r bepaoldje prikkels nuuëdig, ózze vastelaovendj, ós gebaore waere en ós sjterve óm 't Limburgs ouch in gesjreve vorm te gaon gebroeke. Euver 't gesjpraoke gebroek van ós taal besjtuit die situatiegebónje behoefte dudelik neet. Tachtig procent van alle luuj die hie wone, gebroektj 't Limburgs 't grótste deil vanne daag. Dao kinne anger sjtreektale in Europa zich nog ins aan sjpegele.

Óndanks det nog mer óngevieër de hèlf vanne Frieze häör sjtreektaal beheersj, höbbe ze dao 'n echte taal. Radio en televisie gaon gans in 't Fries de lóch in. Plaatsnamebördjes zeen allemaol twieëtalig. Hie ouch waal 'n inkelt, mer de meiste plaatse kins se hie allein mer op zich Hollesj binnerieje. D'r besjtuit 'n Prisma waardebook Fries en ze höbbe sjpellingregels wo ederein zich aan hèltj. Mieër es dertig plaatselike waardebeuk zeen d'r hie te koup en veur vööl daovan höbbe hieël get samesjtèllers ter plekke 'n eige sjpelling oetgevónje. Of 't Limburgs in al die plaatse óntsjtange en mesjien zelfs

waal oetgevónje is. Nuuj lettercombinaties mit sjtreepkes, heudjes, puntjes en anger verzinselkes óm meugelike klankversjille aan te gaeve die 'n normaal mienselik oear neet mieër kin óngersjeie. En det terwiel v'r hie ós eige sjpellingregels höbbe die de goodkeuring mitdrage vanne Provincie, de Raod veur 't Limburgs en veur waat 't waerd is, de gezamelike Veldeke-kring. Óm dao aevel 'n bietje mit óm te kinne gaon, mós se minstes zès jaor taalweitesjappe höbbe gesjtudeerdj en nog erger, bie 'n hieël leger oearartse gewaes zeen óm dien oear te laote oetsjpuite of bie te höbbe laote sjpitse.

Ós taal is riek aan lokaal versjille. Negenendertig deile, mieër es tieëndoezendj pagina's teltj 't noe eindelijk complete Waordebook vanne Limburgse Dialecte. Viefenvieërtig jaor haet 'n ganse kud gelieërdje luuj gewèrktj óm idder wäördje det in ós taalgebied oeats te huuëre is gewaes, biejein te zeumere. Vergeliektj 't Mesjtreechs ins mit 't Vinloos of Kèrkraods. Of loestertj 'ns nao versjille in plaatse die get dunden biejein ligke. In Remunj zègke ze *sjoon, sjnee en beunke*, terwiel v'r 't in Lin euver *sjoean, sjnieë en buuënke* höbbe. Prachtig, mer al die versjille sjrieëve óm dudelike aafspraakke. V'r sjpraakke den waal 'n erkindje sjtreektaal, men höbbe gèn idee wie v'r die veur iddere Limburger laesbaar op Pepier kriege.

Rosalie Sprooten

Dialect sjriev en kalle

Mie dialect is 't leëpesj. Umdat ich plat kalle te negatief ving klinke, han ich 't altied uvver dialect. Ofsjun ich al zoe'n vittig jaor niet mieë in gen dörp woon, bin ich mieng modersjpraok neet vergeate. Dat lukt mich ooch neet, al zów ich 't wille. Dat wilt neet zage dat ich mich neet dik mót a pase. Ich woon al hil lang i Mestrich, meh tusje de Mestrichtenaere han ich 't neet altied gemekkelig. Ze vinge al gauw luuj die get andesj kalle boere zunt. En dat is negatief bedoeld.

Noe zal mich dat 'n zörg zieë. Meh me wilt zich waal versjtoewe. Ich han mich vreuger dik d'r kop gesjtoeëte umdat mie dialect nogal get ege wöad hat. 't Wèd mich da gevraod woe ich vandan kaom. Ze wete waal oeë leëpe liet, want dao wèd vööl gewandeld, meh de sjpraok is hun vremd. Die van Vols of va Kirkrao laote zich direct raone want van die dialecte wit me dat die lestig zunt. Me herkint de relatie tot 't Duutsj.

I Mestrichtse wienkele hoof ich neet nao twee óns kiëes te vraoge want ze versjunt altied drei. Va *hiffe* en *issig* hant ze ooch nooit gehoeëd. Dus han ich 't uvver *gist* en *azien*. Wen ich *voof* zaag, da zage zie: wat zèk g'r?

Jao, die va leëpe waede ummer oetgelaachd vawaege hun dialect. *Mit voof en vooftig maan oonder de vaogelsjtang en nog d'r naeve gesjaote*, dat is zoeë grepke dat ze in andere dörpere euver ós make. Noe is 't woad *voof* ooch lestig te verkloare. I Viele zage ze *vunf*, wie 't Duutsje *fünf*, i Sjlenlich *vief*, wat mieë nao 't Vlamsje *vijf* geet. Meh uvver de Belsje grens bie Sippenake ken

ich in versjeie dörpe mie leëpesj kalle zonder dat ieëmes vremd opkiekt.

De ontwikkeling van mie dialect is good te hure. Ich han tot mie zuvvetieënde i leëpe gewoond. De invloede die ieëker taal oondergeet han ich neet mitkraege. Ich kal nog ummer 't dialect dat rondum d'r tweede weltkreeg woad gesjpraoke. Kom ich bie mieng familje i leëpe da hant de kinger va mieng breur 't uvver de *kippe*, d'r *tuin*, 't *ziekehoes* en *wachte*. Veur mich en mie jongste broor dae ooch allang neet mieë i Limburg woont, zunt dat de *hoonder*, d'r *kollef*, 't *sjpitaal* of *hospetaal* en *beie*. Neural 't wudje *beie* is lestig vur luuj boete leëpe. Ze versjtunt *baene*, zoedat ich dat, wen ich vlot en richtig leëpesj kal, wir mó't oetlaege. Soms roop ich: dat zunt de hoonden, neet de kippe. Jao tant, v'r wete 't en ze gunt da wiejer op hun maneer. En dat is ooch good.

Went me al zoe lestig is te versjtoeë, da mó't 't laeze nog lestiger zieë, mieng ich. Inge sjriever wilt gear gelaeze waede, 't lifst durch zoeëvööl meugelik luuj. Meh wievööl laezere bereik ich mit mie leëpesj?

Dat zów egentlig ging rae maoge zieë um 't neet in 't dialect te sjrieve. Zieker vur mich neet want ich bin uvvertuugd dat dialecte belangriek zunt. Oos dialect huët ooch bie ons landsjap. 't Is in doezende jaore óntsjtande en es zoeëdanig is 't ooch e cultureel monument: 't is de taal van 't hat en van de wermte tusje de luuj die mich ege zunt. Ich zal mie laeve baetere en mieë in 't leëpesj sjrieve.

Paul Weële
Boeselank

Jraad wie iech dink dat 't literair plat tsouwkwónft hat, vang iech óch aa tse tswiefele uvver wat jenuw doomit an de jang is. Wie iech drissieg joar jeleie mie ieësjte bóch oesbraat, versjrok iech miech van de lu. D'r inne menet dat plat leëze lestieg is, d'r angere menet dat 't óp ing anger maneer jesjraeve moeët weëde, d'r dreide dat ubberhaups nit in 't plat jesjraeve moeët weëde en werm inne angere menet dat in 't plat ubberhaups nuus van weëd jesjraeve koeët weëde. Iech vong inne sjtried aa um jidderinne van 't teëjedeel tse uvvertsuje. Tswekloos natuurlieg en oeserdeem: ram ónmeujelig.

Wie jidder sjproach kant vier reët óp ós eje lieteratoer. De ieëlend vingt al aa jraad boese Kirchroa, woa 't Kirchröadsj als boeselanks weëd versjtange en doarum nit beloesterd en nit jeleëze weëd. En zoeë jeet 't jidderinne mit zie plat.

Mar óch binne de besjlaoseheet van mieng eje veer weng loof iech teë jrenze aa. D'r Luiz, miene partner, vrunk in leëve en werk, kalt jee plat. Heë kunt oes Brazilië en kalt neëver perfek Portugees, Hollendsj mit ee dik Limburgs accent, Engelsj en Duutsj. Heë vingt de Limburgse berje sjunner wie 't Hollendsje plattelank, eest jeer wat vier aese, hat plezeer an ózze vasteloavend en vingt zoejaar aaf en tsouw ós theater of lidjer sjun en versjteet minnieg wöadje Limburgs. Heë kalt 't evver nit en 't is woar: 't zouw jroeëse ónzin zieë um dat van hem tse vroage. Dat weëd durch ós jezelsjaf evver tsemlied hel jesjtroafd. Ejaal wie wiechtieg zie werk is binne de LiLiLi

of de oes-jeëverij en zoejaar vuur Veldeke, de mieëtste lu zunt ubberhaups nit jeïnteresseerd in wat heë dinkt, ziet en leest wat zieng menoeng doa uvver is.

Nog sjlimmer: jidderinne sjiengt ing menoeng tse mósse han uvver zie leëve, zieng sjproach en zie werk en dinke dat die menoeng wiechtieg is. En ze verjaese dat heë jraad ezoeng oes-jesjpraоче menoenge hat uvver hön en die kan basere óp mieë wie tswantsieg joar ervaring. En dan dink iech: doa jieëft 't huutsersdaags doch wirklieg vöal mieë boeselendere die jet tse mene hant dat hank en vós hat en woarum loestere vier nit óch noa hön? Tsouwvellieg koame vier in Heële inne sjwatse jong oes Aroeba teëje en deë kallet perfek plat. Allebenäör. Iech bin benuid noa ziene ieësjte vasteloavends-sjlajer of zie ieësjte jediechs-je, of zoejaar zie ieësjte LiLiLi-bóch. Deë zouw ós jet kanne vertselles!

Ad van Zwol

Streektaal van doonbeej

'n Uurke Streektaal is 'n pregrámma van Umroep Venroj worrien de streektaal van Venroj duchteg gementenieërd wert. En nie alleneg de streektaal. Ok de meziek die te huuëre is kumt van gezelschappe of artieste uut de gemaente.

'n Uurke Streektaal hit drie vâste rebriek. Óp de urste pláts de Venrodse les, worrien Frits Linssen, ieën van de twieë samestellers van 't Venrods woordeboek de rieke Venrodse taal toelicht.

De rebriek *Uut de Peel en Maas van zó'n 50 jaor geleje* is ok 'n vâst onderdieël. Uut dat waekblad van Venroj en umstreke werre 'n ántal zake van toen besproke. Ge stöt 'r maej van te kieke hoe 't 'r 50 jaor geleje nog án toe geeng; óp veul plátse ien Venroj, hán ze nog gaar genne stroeëm. Ge móst 't vandaag d'n dág nog már 's zonder stroeëm doen.

Ok 'n vâste rebriek ien 't pregrámma is *Waorvan kumt 't hin*, worbeej de oeërspróng van 'n Venrods woord of uutmrukking án de luusteraar gevraagd veert. De luusteraar kriegt drie meugelekhede te huuëre worruut gekoze kan werre.

Már Umroep Venroj kent netuurlek nog mieër pregrámmaas die 't dialect hoeëg ien 't vaan hebbe staon, zoeëas *Hutspotaovend* mit 't Venrods Ketierke en *Gaer Gedaon*, 'n meziekpregrámma mit meziek en artieste van Limburgsen en Braobantsen bojjem.

We kunne dan ok bliej zien mit de belángrieke pláts die meziek en de taal beej de lokale umroep iennimt.

De trowwe luusterschare is groeët. Dat maerke we án de réjaksies en verzuke die via de website binnekómme, már ok as 'r aens CD's van lokale of regionale produksies werre weggegaeve.

De aege streektaal is ok 't gene waor 'n lokale umroep zien aege mó't onderschejje t.ó.v. ândere umroepe. De streektaal, die maestentieds dur 't grötste dieël van de ienwoeëners dageleks gesproke wert, is enne biendende faktor.

Persoeënek zeuj ik 't moj viende dat ok 't neejs gelaeze wert ien 't Venrods. Jommergenoeg is dat (nog) nie. *Lokaal Centraal*, 't neejs en áktualitejtepregrámma van umroep Venroj bestöt uut 'n grötter ántal vreejwillegers waorvan nie iederieën de Streektaal behieërst. Umdat dat iedere waerkdág 'n uurláng veert uitgezoonde, zien 'r keuzes gemákt en is Nederlânds de voertaal.

Gelukkeg zien 'r ien 't pregrámma maestentieds twieë of drie gesprekke mit meense die wat (neejs) te vertelle hebbe. Dat kan dan wel ien de Streektaal. Teminste as die of den dat wil en kan. Jommergenoeg is de streektaal már 'n klaen dieël van de uutzendinge, már die taal prebieëre we mit 'n paar vreejwillegers zóveul meugelek uut te drage.

Personalia

Pierre Bakkes (Mofert 1941) woor d'n ierste sjtreektaalfunctionaris veur 't Limburgs. Hae deej det wirk van 2001 wies hae d'r Drees zoog. Hae is taalgelierde, promoveerde op zien moderstaal, sjreef vööl artikele euver 't Limburgs, en ei book euver 't Vinloos, Zitterds en Remunjs in de reeks *Taal in stad en land*. Daonaeve maakde hae 't oetgebred *Mofers Woordebook*, noe al geheite: de Dieke Bakkes. Hae publiceerde wiejer gedichter in 't tiedsjrif van Veldeke.

Colla Bemelmans (Nut 1939) is op de ierste plaats dichter. Hae publiceerde *Uëver-laeve* (1998) en in de LiLiLi 'n *Aomezeik haet ouch ein laever*, ploes nag twee beuk veur wichter en ouch grote miense: *De voele baer* en *De kaorewolf*. Gevarieerd is *Wil vesper* (2006): gedichter, toniel en verhälkes. Hae maakde wiejer ei klein waardebook van zien moderstaal:

Nut(h)se kal is geine nötte kal. Dit jaor versjeen *Gehuchtenwandelingen in Groot Nuth*, det d'r same mit Jo Wierds maakde.

Ger Bertholet (Klumme 1948) is dichter, zenger, teatermaeker en nag mie van die dinger. Sjriever: hae sjreef zös tonielsjökker, dök monologe die d'r zelf sjpeelde. Geneumd mótte waere *Sjtalluch*, *Knötsj*, in 't Zeeuws vertaald en opgeveurd (*Knarre* hoot det dao), *Puen d'r Vuurmond* en *Mim*, det in 't Nederlandjs gesjreve is. Biej de luuj is hoe veural bekind es zenger. Hae sjrief zien leedjes zelf. Wies noe guf 't drei cd's *Betaille zingt* (1995), *Mich sjtik de brats* en (2006) *Frael*. Bataille is ein van zien pseudonieme. Es Zjër Bataille hauw d'r jaorelank eine poëtische column op de Limburgse radio. Ein klein dartig daovan zien door d'n umroop oetgegeave: *Sjweitberg*, de naam van ein door häöm verzónne dörp. Hae sjrief onnag ónger de naam G. Rapaille.

Frits Criens (Hale 1949) is lieraar Nederlands en sjreef in 't Limburgs (Hales) en in de landjstaal. Hae haet eine naam es dichter van light verse, ofwaal: lóchte dichsels. Bunjel: *Liefde uit blik* (2006). Same mit ziene zoon Frits junior, anders gezag: Quirien van Haelen, goof hae *Vader & Zoon* oet, ouch light verse. Vurg jaor versjeen ziene ierste bundel zjwaor verze: *Verloren kost*. Zie debuu woor de bundel sonnette *Tösse Gister & Mörge*. 't Prozadebuut woor de roman in 't Hales *Vergaete oorlog*. In de LiLiLi versjene *Ederein (ei verhaolgedich)*, *Zónne op het Noorde* (sonnette) en de verhaole *Koreaanse Nochte*. Inj dit jaor kump *Ellie en ich*, ein verzameling van ziene waekelikse column *Modertaal* in de Remunjse editie van Dagblad De Limburger. Die columns zien te laeze op zien website www.fritscriens.com. Hae sjreef wiejer zeveteen tonielsjtökker, ammaol komedies, en is sjtadsdichter van Leudal, de in plak gemaete grótste gemeente van Limburg.

Wim Heijmans (Kirchroa 1947) is bao vaerdig es sjoolmeister. Dan krielt hae berg tied veur te sjriev - in 't Kirchroädsj, waat anders. Hae sjreef leedjes veur alderlei zengers, en zien verhaole keme in 't book *Uvver klone, sjteremeëdjer en anger lü* (deil 42 LiLiLi). Dao sjtaon ouch de verhaole in womit hae de Groot-Limburgse Dialekpries van Veldeke gewónne haet, twie kier, in 1999 en 2002. Hae vertaalt tonielsjtökker en woor ein van de oprichters van *Café-Tejater Kriek*. Op zien website www.wimheijmans.nl sjtaon ouch verhaole in 't Nederlands. L1TV verfilmde twie van zien sinterklaosverhaole.

Wim Ku(i)pers (Neel 1939) is veural bekind es dichter van *Neel* en *Kaoleries*, twie lang gedichter die same in de LiLiLi versjene. Ierder goof hae dao *Platlandj* oet. Zien taalrubiek in Dagblad De Limburger, de Letterbak, woor ei begrip. Ein deil van die columns sjtaon in *Moeles van de Sjalevaeger* (TIC).

Ku(i)pers woor wiejer zeveteen jaor columnis bij de regionale radio, en vertaalde de Limburgse soap *De Hemelpoort* (2007).

Frits Linssen (Venroj 1933) zeumerde es puber al Venrodse wäörd biejein. Logisch det hae gevraog waerde veur de kemissie veur 't waordebook van Venroj. Same mit ziene liermeister Willy Schols meugde hae daonao 't waordebook zelf make. Det is ein van de bèste plaatswaordebeuk van gans 't landj gewaore. Bao 760 pagina's diek, en det euver ein taal wovan vööl Limburgers dinke det 't ei bietje anders oetgesjpraoke Hollesj is. Frits haet ouch eine gas gedichter en verhälkes gesjreve.

Maria Scheres (Groeselt, 1949) sjrief noe veural in 't Mesjtreeschs. In *Grueles*, 't blaad van de Heimkrink van Gronsveld, haet ze sjtapels gedichter gepubliceerd. De LiLiLi brach häör *Sp(r)ookverhaole*, en de bundel *Sjoorpepier*. Hiejin sjeit 't verhaol womit ze (2005) de literatuurpries nao Veldeke wón.

Toos Schoenmakers-Visschers (Poltert 1944) sjrief al veertig jaor gedichter. Ei klein deil daovan zien verzameld in *Sezoenssjpegelinge* en in *Verdreet en rouw*. Ze publiceerde ouch in 't tedsjrif van Veldeke, in de reeks Veldeke Literair en in de heemkundebeuk vas de Roersjtreek. In de sjtried veur de dialekpries van Veldeke waerde ze twiede en drei maol kreeg ze bróns. Ouch kreeg ze eine pries veur 't bèste vastelaovesgedich.

Jan Sjure (Lin 1951) sjrief jeder waek de column *Druimentare* in de edities Remunjen Wieërt van Dagblad De Limburger. Al die columns (in 't plat, det sjprik vanzelf) zien te laeze op ziene website www.druimentaare.nl. Hae is oprichter en veurzitter van de sjtichting Limburgs Preuve, die ei podium guf aan Limburgse sjrievers en zengers van 't Limburgse loesterleed. Hae guf cursusse Limburgs, *Wie sjriefs se det*, en wón de ierste twee Limburgse diktees. Hae sjrief wiejer weitesjappelike artikele (in 't Ingels) euver aoep bein ofwaal: chronische wunj.

Rosalie Sprooten (leëpe 1938) sjrief biejnao allein in 't Nederlandjs. Wies noe zien drei romans van häör oetgekómme: *De pest voor een schip* (ze haet op de wilj vaart gezaete), *Muren*

van glas, euver häör wirk in de psychiatrie, en *Nieuwe huurders* (2006). De kroniek *Een vrouw voor zonen* (TIC) is ei zeuke nao 't verleje van häör familie. Ze sjreef wiejer *Bericht aan Here Majesteit*, ei verhaol euver eine Limburgse keplaon dae in 't verzit zoot. Ze wól daomit aantuine det de Limburgse kattelijke ouch wiste waat ze doon móste. Dit jaor keem ei book mit verhaole: *Bijna alledaags*. In 't Limburgs, 't lestige leëpens, versjene gedichter en proza in verzamelbeuk, zoewie *Plat-eweg*.

Paul Weelen (Calgary 1959) is sjriever, oetgaever, criticus en musicus. Hae sjrief veural romans in 't Kirchroas. Seer zie debuit *Tsoeker op de miemele* (1980) haet hae d'r neuge gepubliceerd. De jesjiechtens euver de familie Miemel versjene later in ein deil, de trilogie *Miemelfiemel* (2000). Ein van zien romans, *'t Wieffe* (1999), waerde ouch in 't Nederlands oetgebrach: *Snoepvrouwjtje*. Wie ziene partner Luiz Oliveira en hae zoge det sjriever in 't Limburgs bao gein kans kreges get van zich gedrök te zeen, begóste ze de oetgaeverie TIC (naojaor 1996). Ze boewe tej wiejer aan eine echte Limburgse bieb (de LiLiLi). Dae is noe al óngerhawve maeter breid. TIC guf ouch beuk in de landjstaal oet, mae die mótte waal get mit Limburg vandoon höbbe. Zoe versjeen van Weelen in 2007 *De droom van de minnezanger*, eine roman euver Hendrik van Veldeke, de Limburger dae aan 't begin van de vaderlandse letterkunde sjteit.

Ad van Zwol (Tiel 1946) verhoesde wie hae drei woor nao Limburg. Iers woonde hae in Blierik, en seer zien zeveteende in Venroj. Hae haet in 't bankwaeze gezaete (wie me det neump), mae zien passie woor de Venrodse taal. Jaorelank verzörgde hae 't blaad van Veldeke Venroj, de *Hazegaer*. Wiejer sjreef hae in en euver 't Venrods in sjtreekblajer en de gezet. En veur de vastelaovendj ei sjtök of twintjig leedjes. Zie leedje *Moj Menneke* waerde dit jaor nómmes 54 in de Limbo Top 100 Altertjeje. Noe is hae programmamaeker bij Umroep Venroj. Laes ziene column.

www.hklimburg.nl
www.uitgeverijtic.nl
www.veldeke.net